

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HESIODI

ASCRAEI OPERA ET DIES,

INTERPRETE CAROLO FI

gulo Philippi Melanthonis

discipulo. ❧

❧ Colonia in officina Nicolai Ba
stoniensis, Impensis M. Iohann
nis Schoenstenij. Anno
M. D. XL.

A. gr. a. 2809 s

VW/92/278

CHRISTIA

NISSIMO. ORTHODOXATO, IDEO-
QVE REVERENDISSIMO ATQVE
COLENDISSIMO D. D. IOHANNI

du Bellay sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ
Cardinali, & Parisiensis Ecclesiæ Epi-
scopo, liberalissimorū studiosorū
Mecornati, ac domino suo cle-
mētiss. Carolus Figulus

S. P. D.

Vi sibi uolunt tuæ Celsi-
tudinis beneuolentiam ac
fauorem conciliare, reuerē-
dis. Præsul, hi solent ingē-
tia munera T. C. donare.
Alius enim eximīū caballū
alius uestem splendidam,
alius Galerum purpureum,
uel coccineum, alius precio-
sam gēmam, uel rem quā-
piam inuentu raram, alius

aliud T. C. offert. Ego quoq; iam pridem apud me statue-
ram T. C. aliq̃ munusculo honestare, sed in tanta rei meę
familiaris angustia, nihil haftenus inuenire potui, quod
mihi tanto præsule dignum uideretur. Tandem cum au-
direm T. C. literatis muneribus magis delectari, quàm au-
ro, uel ullis gemmis, selegi ex meis chartis diuini Hesiodi
poēma qđ ille ἔργα καὶ ἡμέραι, id est, opera & dies inscripsit,
atque illud latinitate donauī, quod quāta fide ac diligen-
tia studiosorumq; utilitate præstiterim, etsi nō est meum

N V N C V P A T O R I A

iudicare tamen illud & dicam & polliceri non dubitabo in hoc autore uertendo, uel nihil uel parum à nobis prætermisum, quod ad uerborum proprietatem ac lucē attinere uideretur. Nos autem quoad fieri potuit, uerbū uerbo reddidimus. Citra tamē ullam curiositatem ac superstitionem. Multa enim liberius uertimus, ubi res ita postulabat uel potius flagitabat. Quælibet lingua habet peculiare quiddam, nō tantum in singulis, sed etiam in coniunctis uocabulis: quod qui non animaduertunt, hi sæpe sententiam auctoris non modo non explanant, sed etiam prorsus obscurant. Quapropter nos hoc Hesiodi carmē tanta religōie latine reddidimus, ut ne latum (ut aiunt) unguem ab illius uerbis discefferimus, hoc ubique tamen cauentes, ne in transferendo superstitiosi uel essemus uel diceremur, magisq; interdum de sensu q̃ de unico uerbo lo reddendo laborauimus. Porro nihil hic attinet me opus uel autorem operis commendare, quum alijs utrunq; sic commendarint, ut mea commendatio ne nō sit opus. Cicero scribit hunc poētam esse unum ex antiquissimis poētis, iudicatq; hoc opus in primis esse dignū, quod non modo ab adulescentulis lectitetur, sed etiam ad uerbum ediscatur. Occasionem autem scribendi hoc poema, sumpsit à fratre suo Persæ iniurijs, à quo in diuisione hæreditatis suæ fuerat defraudatus. Verum quo genere dicendi usus sit Hesiodus satis docet Quintilianus cum inquit: Raro assurgit Hesiodus, magnaq; pars eius in nominibus est occupata, tamen utiles circa præcepta sententiæ, lenitasq; uerborum, & compositionis probabilis, daturq; ei palma in illo medio genere dicendi. Verum hoc poema Hesiodi diuiditur in duos libros. Prior liber totus est moralis, estq; uelut quædam Decalogi enarratio atq; explicatio. Nam Hesiodus in hoc libro præcipit deum esse colendum, parentibus & magistratibus esse obtemperandum. Neminem esse ledendum. Benefaciendum esse alijs. Beneficientibus referendam esse gratiam. Punienda esse deli-

E P I S T O L A

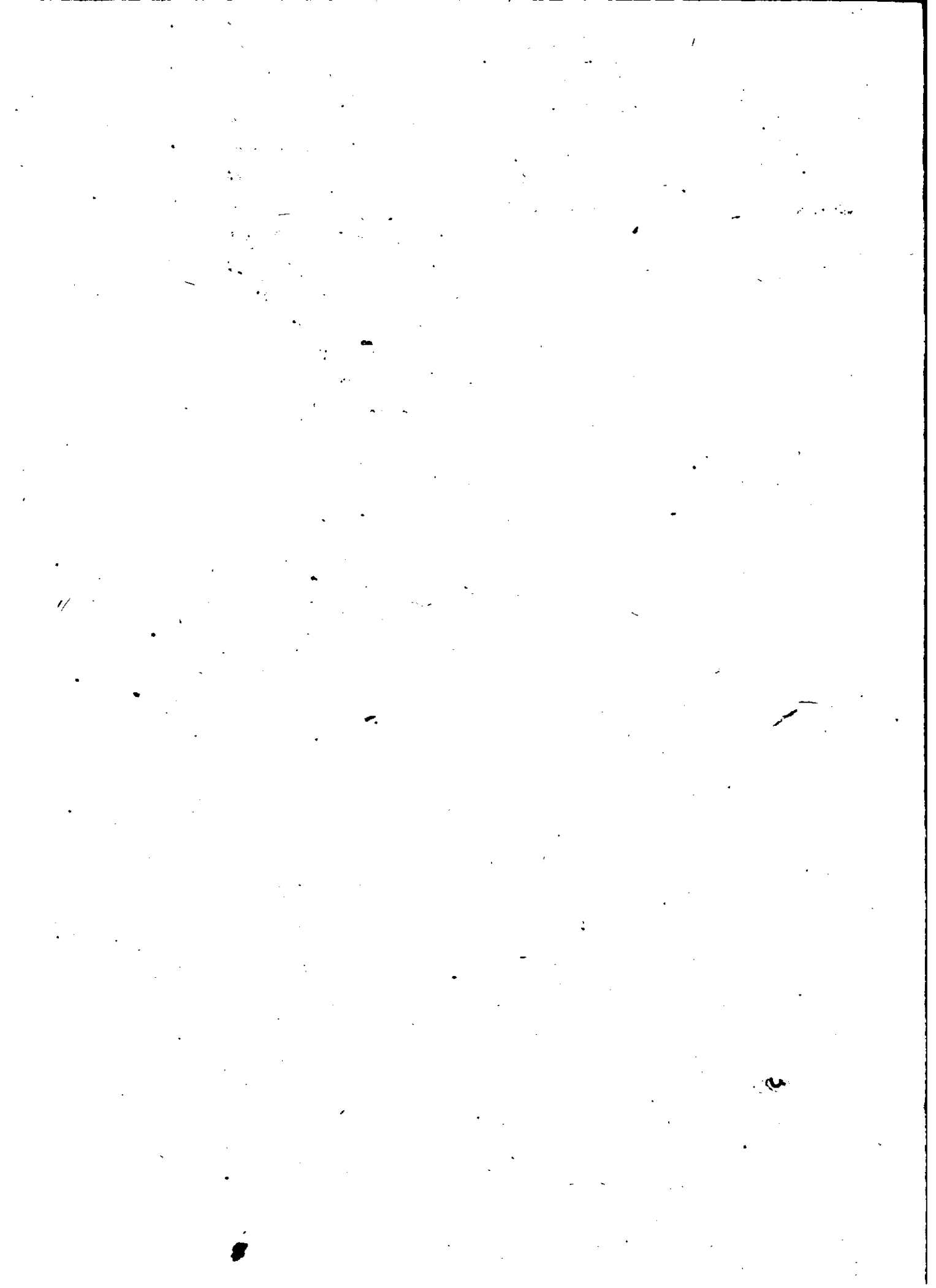
eta: & tollēdos esse ē medio qui uiolant communem ho-
 minum societatem. Multas autem lepidiſſimas ac iucun-
 diſſimas fabellas huic libro Poeta aſperſit, quibus ceu ille
 crebris quibuſdam ſua praecepta cōdire uoluit. Neq; ue-
 ro cuiquam poeticæ fabulæ ſunt aſpernādæ. His etenim
 poetæ maximas res adumbrarūt. Nam poetarum fabulæ
 aut ſunt morales, aut naturales, aut hitoricæ. Quædam
 uero fabulæ tantum uoluptatis & iucunditatis cauſa ad-
 hibentur. Heſiodus autem in primis uidetur fabulis eſſe
 delectatus, ideoq; nonnulli exiſtimarunt eum fuiſſe auto-
 rem fabularum quæ hodie nomine Aefopi circumferun-
 tur. Nam illæ fabulæ ſunt perquā eruditæ, nec uidētur
 à uulgarī homine fuiſſe compoſitæ, atq; inuentæ. Omnes
 autem fabulæ quæ huic operi inferuntur, ſunt morales.
 Primum deſcriptio contentioſorum, innuit duo eſſe homi-
 num genera, alterum eorum, qui labore & induſtria ſua
 uictum quæritant, nec alios defraudant ſuntq; ſua medi-
 ocritate contenti. Alterum autem genus eſt eorum qui in-
 iuſte rem ſuam augent, & qui ſuis facultatibus non con-
 tenti alienas diripiunt. Secunda fabula eſt de prometheo,
 Epimetheo & pandora. Prometheus deſignat rationem,
 Epimetheus affectus. Pandora uoluptatem. Prometheus
 id eſt, ratio præcipit & dictat honeſta. Epimetheus, id eſt,
 affectus non ſequuntur rectum iudicium rationis, quoni-
 am Epimetheus repugnante & reclamante prometheo
 pādoram, id eſt, uoluptatem recipit. Quod autem fingūt
 Iouem occultaffe ignem, ſignificare uolunt ueritatem la-
 tere & penitus abſtruſam eſſe. Hanc inuenit prometheus,
 id eſt, homines perſpicere poſſunt quid ſit rectum & ho-
 neſtum, ſed pandora, id eſt, uariæ uoluptatum illecebræ
 non ſinunt nos quæ etiam recta eſſe cognouiſmus, ſequi.
 Tāta em̄ eſt humanæ naturæ imbecillitas, ut uidentes me-
 liora, tamen ſequamur deteriora. Eſt noſtris animis diui-
 nitus lumen quoddam inſitum, quo poſſimus uerū a fal-
 ſo & æquum ab iniquo diſcernere, tamen illud lumē ita

N V N C V P A T O R I A

est peccato originali uiciatum & obscuratum ut parum aut nihil cernere uideamur. Tertia fabula est de ætatibus. Poetæ fingunt quatuor esse ætates auream, argenteam, æneam & ferream, similitudine à metallis sumpta, sicut enim aurū est melius argento, & argentum uilius est auro & sicut argentum est preciosius ære, & æs deterius est argento, & sicut æs nobilius ē ferro, & ferrū ignobilius ære. Ita etiam homines hoc tempore multo sunt deteriores q̃ anteā. Poetæ igitur his gradibus ætatum nihil aliud significare uolūt, q̃ homines subinde fieri deteriores, & omnia subinde in peius ruere. Quondam homines erant aurei, i. optimi, nunc sunt plane ferrei, i. sunt pessimi. Quarta fabula de accipitre & luscinia. Luscinia unguibus accipitris correpta ac trāsfixa plorabat, & rogabat accipitrē ut se dimitteret. Accipiter autē increpabat eam dicens: Misera qd clamas: ego sum te multo potentior, tu igit ibis, quocūq; te abduxero, & quamuis optime canas, tamen te, si uelim in corna deuorabo. Nam stultus est qui uelit cum potentioribus contendere. Non enim fieri potest ut is potiatur unquam uictoria, & insuper dedecus & mala cogetur pati. Accipiter autē est imago tyranni, qui nō audit luscinia, licet ipsa iusta petat. Semper fuerunt probi homines in mundo, qui ausi sunt inuitis tyrannis ueritati ac iustitiæ patrocinari. Semper quoq; existerunt tyranni, qui ueritati ac iustitiæ resisterēt, & qui uere pios ac iustos persequerent. Accipitres igitur sunt principes potentiores, & summi iudices quos Hesiodus *Δονιούρους* .i. doniuoros uocat, quod patiantur se muneribus corrumpi, ut alios iniuria afficiant, & iniquis iudicijs opprimant. Et ut summam dicam in priore libro Hesiodus hortatur fratrem suum Persen ad colendum iustitiam. In posteriore uero exhortatur eum ad laborem, & præscribit rationem laborandi, atq; obiter ortus & occasus syderum describit, estq; posterior liber astrologicus, quemadmodum prior est paræneticus. Cæterū T. C. melius nouit quid Hesiodus in hoc

EPISTOLA

opere tradat q̄ ego. Quamobrem omisso Hesiodo, ego
me ac mea studia T. C. uehementer commendo: magis e-
nim mihi commendatione apud T. C. opus est q̄ Hesio-
do. Is enim non amplius humano sed diuino fauore eget:
ego autem uiuere non possum nisi tuo præsidio adiuuer.
Non tamen cupio me tam commēdatū esse T. C. q̄ ip̄m
Hesiodum, quod abunde fiet si T. C. hunc autorem uel p
me uel per alium publice enarrari curauerit: quod
si feceris, tum iudicabo me neque operam, ne-
que oleū perdidisse. Quæso ut hoc mu-
nusculum nostrum T. C. boni con-
sulat. T. C. ualeat in Christo.

HESIODI

ASCRAEI OPERA ET DIES.

☞ Hęc est prima inuocatio figurata interrogatiōe. Nā poeta rogat Musas, quis sit author nobilitatis. Musę respondent, Deum esse authorem. Ratio additur. Quia deus facile nobilitat quē uult, facile quoq; obscurat quem uult.

Vsę Pierides carminibus celebrantes,
Atq; hymnis laudātes uestrum patrem,
dicite amabo,
Cur mortales uiri pariter sint nobiles &
ignobiles

Inuocat
Musas.

Clari & obscuri? Voluntate magni Iouis.
Facile enim extollit uirum, & sublimem deprimi.
Facile insignem minuit, & obscurum auget
Facile erigit humilem, & superbum attenuat.

☞ Sequitur posterior inuocatio q̄ simul precatur Iouem, ut sibi opem ferat: proponitq; se traditurum optimas uiuendi leges.

Iupiter altitonans qui summas ædes incolis,
Audi uidens audiēsq; recte gubernato hæc mea p̄cepta.

Inuocat
Iouem et
proponit

☞ Tu. Ego autem Persę optima consulam.

☞ Narratio in qua describit duplicē contentionem, alteram uidelicet honestam, & alteram turpem.

Non igitur unum est contentionum genus in terris, sed narratio, Sui duo, altera merito laudanda est

HESIODI OPERVM

Altera uero uituperanda, in contrarias partes animum
distrahunt.

Hæc bellum malum, & rixas parit

Perniciosa, nullus mortalium hanc amat, sed fatali

Quadam necessitate, hanc contentionem quamuis gra-
uem suscipiunt.

Alteram autem priorem, nox atra genuit.

Saturnius autem altè sedens, & æthera incolens affixis

Radicibus terræ, uiris quoq; admodum est conducibilis.

Hæc enim uel inertem ac cessantem ad laborem excitas

Cum uidelicet aliquis otiosus intuetur quempiam

Diuitem, qui properat arare, & plantare

Domumq; instruere, uicinus enim æmulatur uicinum

Prouerbi Ad diuitias properantē, hæc contentio bona est hoībus.

ales uerfi
culi.

Et figulus figulo inuidet, faber fabro,

“ Et mendicus mendico, & cantor cantori.
“

¶ Apostrophe, qua exhortatur fratrem ut potius am-
plectatur honestam contentionem quàm turpem.

O Perse hæc insere animo tuo.

Ne autem indigna contētio animū tuū à labore abducāt,

Neq; sis litium spectator, neq; fori auscultator.

Ille non potest diu in foro litigare,

Cui non fuerit annuus uictus domi repositus

Ironia.

Omni tempore, illa autem Cereris esca, quam terra fert,

Saturatus, iurgia & lites mouere poteris.

Propter possessiones alienas, tibi aut secūdo non licebit

Ita facere, uerum denuo dirimamus litem

ET DIERV M LI. I.

Rectis iudicijs, quæ sunt ex Ioue optima.
 Iam. n. hæreditatem diuisimus, sed multa
 Rapiens auferebas, ualde demulcens reges
 Doniuoros, qui uolunt hunc causam iudicare.
 Stulti ignorant quanto sit dimidium plus toto
 Neq; sciunt quanta sit utilitas in Malua & Asphodelo.
 Dñ. n. occultarunt uictum hominibus.
 Alioqui enim uel uno die tantum efficeres,
 Ut tu uel ociosus ens, in annum satis haberes.
 Statim remonem super fumum poneress,
 Neq; esset opus boues atque mulos laborare.
 Sed Iupiter iratus occultauit.
 Quoniam uaser Prometheus cum decepit
 Ideo excogitauit hominibus tristia mala.
 Occultauerat aut ignē, quem bonus filius Iapeti rursus
 Surripuit Ioui consulto in usus hominum.
 In caua ferula clam Ioue, qui delectatur fulmine.
 Tum Iupiter nubium author iratus illum affatus est
 Iapetionide omnium callidissime
 Gaudes q; sis ignem furatus, q; me deceperis
 Hoc tibi ipsi & posteris magnum malum erit,
 Nam pro igne malum dabo, quo omnes
 Delectantur, suum malum amplectentes.
 Sic dixit, risit autem pater hominum ac deorum.
 Vulcano autem inclyto iniunxit ut quàm celerrime
 Terram aquę misceret, & in illa mole, uocē hoīs poneret
 Et robur, & ad similitudinem dearum effigiaret,

Grauiissi-
 ma snia,
 Iudicia
 sunt diu-
 nitus con-
 stituta,

Epiphonē a cōti-
 nēs laudē
 mediocri-
 tatis.
 Propter
 immodi-
 cas uolu-
 ptates
 nūc diffi-
 cilis est
 parare ui-
 ctū q̄ an-
 tea.
 Furtum
 Promethei.

Oratio
 Iouis ad
 Prometheū, ubi
 Iupiter
 minatur
 homini-
 bus mala
 ppter uo-
 luptates.

Pandorę
 descri-
 ptio.

HESIODI OPERVM.

Forma egregia atque amabili, sed Mineruæ præcepit
 Vt doceret opera, nimirum artificiosam telam texere.
 Aureq; aut Veneri mādauit ut capiti gratiā circūfunderet
 Et desiderium molestum, & curas consumentes mēbra.
 Mercurio autem transactori atq; Argicidæ præcepit.,
 Vt infereret illi caninā mētē, & fraudulentū morē.
 Sic iussit, illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi,
 Porro Vulcanus utrinq; claudus statim finxit
 Verecundæ uirgini similem, propter Iouis bullam
 Dea autem cæsis oculis Minerua cinxit & ornauit.
 Gratia autem & uerecunda suadela circum corpus
 Aurea monilia posuerunt. ipsam autem
 Horæ pulchricomæ uernis floribus coronarunt.
 Pallas autem omnē ornatū illius corpori accōmodauit.
 Sed Mercurius pacificator in pectore illius.
 Mendacia & blandos sermones, & fraudulentū morem
 Fabricauit iussu Iouis tonantis, illi autem uocem
 Indidit deorum præco, nominauit autem hāc mulierem
 Pandoram, quia omnes dī
 Donum dederunt nocumentum curiosis hominibus.

Pandoræ
descriptio

Pandoræ
nomen.

¶ Pandoræ nomen est inditum quod in eam quisque
 deorum contulerit quod habuit peculiare. Per pandor-
 ram autem designatur uoluptas.
 Sed postquam absoluit fraudē noxiam, atq; ineuitabilē,
 Pater ad Epimetheum misit inclytum Argicidam
 Celerē deorū nuntiū, ut ferret ei munus, neq; Epimetheus
 Cogitauit, quid præcepisset ei Prometheus, ne uidelicet
 unquam munus

ET DIERVMLI.

Acciperet à Ioue Olympio, sed ut remitteret
Retrorsum, ne aliquod malum hominibus fieret.

¶ Prometheus est ratio, honesta præcipiens. Epimetheus sunt affectus, rationi non obtemperantes.

Sed ille accepit, & postquam habuit, sensit.

Antea enim homines in terra uiuebant

Sine malis, & sine graui labore

Morbisq; molestis, qui hominibus senectam adferunt.

“ Cito enim homines in miserijs senescunt.

Sententia
prouer-
bialis.

At mulier magnum dolij operculū manibus abstrahens

Dissipauit, machinata est autem hoibus acerbos luctus

Sola autem ibi spes in domo infragili

Intus mansit sub labris dolij, neq; foras

Euolauit, prius enim obiecit uasi operculum

Consilio Iouis Aegiochi, nubium authoris.

Sed innumeræ calamitates inter homines errant.

Terra enim plena est malorum, mare etiam plenum.

Morbi autem homines interdū & noctu

Vltronei adeunt, mala eis adferentes

Tacite, quoniam sapiens Iupiter exemit uocem.

Ita nemo potest Iouis mentem effugere.

Porro si uis, aliam fabulam tibi inarrabo

Bene & scienter, tu autem insere animo tuo.

Postquam nati essent homines.

Primum aureā ætatem hoīm diuersis modis loquentiū.

Dij, cœlestes domos incolentes, fecerunt

Hī quidem erant sub Saturno cum regnaret in cœlo.

Porro uiuebant uelut dij non habētes sollicitū animum.

Ætatum
descriptio
qua signi-
ficat ho-
minū mo-
res reddi
subiē de-
teriores.

HESIODI OPERVM.

Abſq; laboribus & ærumnis, neq; miſera
 Senectus aderat, ſemper pedibus & manibus ſimiles
 Delectabantur in conuiuijs, abſq; ullis malis.
 Moriebantur quaſi ſomno domiti, oīs aūt generis bona
 Illis erant tellus autem Zeæ datrix proferebat fructum,
 Sua ſponte, multum & copioſum, illi aūt uoluntarie
 Et tranquille partis rebus fruebantur cum bonis multis,
 Sed poſtquam terra hanc ætatem texit.

Aurei ho-
mines a
Ioue ſunt
canoniza-
ti, ac diui
facti.

Illi quidem diui facti ſunt magni Iouis bulla.
 Boni uerſantes in terris, & cuſtodes humani generis
 Qui obſeruant iuſta, & ſclerara facta

Aëre induiti, ubiq; terrarum obambulantes.

Datores diuitiarum, & hoc munus regium habebant.

Secunda
etas argē-
tea.

Denuo, ſecundam ætatem multo deterioreſt poſtea

Argenteam fecerunt dī cælum incolentes,

Auræ neq; natura ſimilem neq; intellectū.

Perpetuo
uiuere in
delicijs
eſt puerū
eſſe.

Sed puer centum annorum apud uenerandam matrem

Educabatur delicatus & ualde ſtultus domi ſux.

Sed cum pubuiſſet, & pubertatis menſuram attigiffet

Propter temeritatē, neq; n. iniuriam proteruā poterant

Ab inuicem abſtinere, neq; deos colere

Volebant, neq; ſacrificare in ſacris aris deorum

Sicut decet homines de more: illos poſtea

Iupiter Saturnius occultauit iratus, quia honorem

Non habebant dījs qui cælum incolunt.

Sed hanc ætatem terra quoque occultauit.

Hī uero ſubterranei dī uocantur.

Secundi, ſed tamen honor hos etiam comitatur.

ET DIERVM. LII.

Iupiter autem aliam tertiam ætatem hominū varias uoces ædentium, Tertia
ætas gæna

Aneam fecit, argenteæ, dissimillimam

Ex fraxinis, horribilem & robustam, quibus Martis
Opera luctuosa curæ erāt & iniurię, neq; ullū frumentū
Edebant, sed habebant durum cor & adamantinum.

Deformes, magna autem uis & manus inuictæ

Ex humeris adnatæ erant in ualidis membris.

His autem erant ænea arma, & æneæ domus.

Aere autem laborabant, nigrū aut ferrum nondum erat

Atqui manibus suis domiti

Iuerunt in horridam domum frigidi inferni.

Ignobiles, atra aut mors quanquam formidabiles entes

Cœpit, reliquerunt autem splendidam solis lucem

Sed postquam terra hanc ætatem occultasset

Rursus adhuc aliam quartam in terra alumna

Iupiter Saturnius fecit, multo iustiorē & meliorem, Quarta
ætas hero-
um.

Diuinum genus uirorum heroicorum, qui uocantur

Semidei, superiori ætate in terra immensa.

Hos etiam malum bellum, & sæua pugna

Alios quidem ad Thebas septiportes à Cadmo cōditas,

Perdidit pugnantes propter opes Oedipi,

Alios autem in nauibus super magnam undam maris

Ad Troiam ductos, propter pulchricomam Helenam.

Ibi mortis finis eos texit.

Eis autē separatim ab hominibus uictū & sedes tribuēs

Iupiter dedit locum habitandi in finibus terræ.

Et quidem habitant, absque ulla animi sollicitudine.

HESIODI OPERVM,

Insulæ for-
tunatę.

In fortunatis insulis apud profundum Oceanum

Beati Heroes, his dulcem fructum

Ter quotannis florentem terra Zeę datrix profert,

Quinta
ętas fer-
rea.

O utinam non essem cum quintis

Viris, sed aut mortuus essem, aut postea natus.

Nunc autem est ætas ferrea, neq;ullo die

Quiescunt à labore, & ærumnis, neq; noctu

Homines fragiles & corruptibiles, dñi autem dabunt mo-
lestas curas,

Sed tamen & his bona miscebuntur malis

Iupiter autem perdet quoq; hoc hominum genus.

Vitia ultri-
mę ętatis

Postquam nati canis temporibus fuerint,

Neq; pater filiis similes, neq; filij.

Neq; hospes hospiti, neq; amicus amico

Neq; frater charus erit, sicut olim.

Statim contemnent senes parentes,

Accusabunt autem asperis incessentes uerbis,

Molesti, neq; deos curantes, neq;

Senibus parentibus alimenta reddunt

Violenti, alter autem alterius ciuitatem diripiet,

Neq; aliqua seruantis iusiurandum gratia erit, neq; iusti

Neq; probi hominis, magis aut maleficũ & maledicum

Virum honore afficient, ius autem in manibus & pudor

Non erit, malus lædet meliorem uirum

Obliquis dictis alloquens, & peierabit

Inuidia autem miseros omnes homines

Molesta, tristis, & odiosa comitabitur

ET DIERV M LI. I.

Tum ad cælum à terra latas uías habente
Albis amiculis, formoso corpore tecto,
Ad deorum genus abierunt relictis hominibus,
Pudor & Nemesis, tristes aut dolores relinquuntur
Hominibus mali autem non erit remedium
Nunc autem narrabo fabulam regibus, licet ipsi sapiāt,
Sic accipiter affatus est canoram Lusciniam
Admodū alte in nubibus ferēs unguibus cōpræhensam
Illa autem misere curuis confixa unguibus
Plorabat, imperiose autem dixit illi
Misera quid mutis tenet te multo fortior
Hac ibis qua duco, licet sis canora,
Coenam, uero si uelim te faciam, aut dimittam.
Stultus autem est qui uelit cū potentioribus contendere
Etenim uictoria priuatur, & dedecus & dolores patitur.
Sic dixit celeriter uolans Accipitur auis extensis alis.

Fabula
de luscí-
nia & ac-
cipitre.

O Perse audias iustitiam, neque iniuriam facias
Iniuria. n. perniciosa est misero homini, neque probus
Facile ferre potest, grauaturn quoque ab ipsa
Dum incidit in damna, altera uia melior est
Qua acceditur ad iustitiam, iusticia ad extremum
Vincit iniusticiam. Stulus autem accepto malo sapit.
Cito enim currit iusiurandum cum iniquis iudicijs.
Iustitiæ autem impetus quocunque traxerint homines
Doniuori, iniquis uero iudicijs iudicant causas.
Iusticia sequitur plorans per ciuitates & sedes populorū
Aere induta, malum hominibus adferens
Alij uero eam expellunt, & non recte administrant,

HESIODI OPERVM.

Alj autem iura hospitibus & peregrinis dant

Recta, & non discedunt à iusto.

Horum ciuitas floret, & in ea florent populi.

Iustitię
pręmia.

In terris autem illorum pax est iuuenum educatrix neq;

unquam illis

Iupiter late cernens malum bellum destinat

Et nunquam fames iustos uiros comitatur

Neq; damnum, in conuiujs autem partis rebus fruuntur.

Illis terra fert multum uictum, in mōtibus aut quercus

Summa fert glandes. media autem apes.

Lanigerę autem oues uelleribus onustę sunt.

Mulieres autem pariunt liberos similes parentibus.

Florent autem bonis perpetuo neq; nauibus

Nauigabunt, terra aut zę datrix fert fruges

Iniustitię
pœnę.

Quibus autem curę est iniuria, mala & iniusta facta,

Saturnius late uidens Iupiter destinat eis pœnam.

Sępe etiam tota ciuitas ob malum uirum punitur

Qui inutilia agit, & temeraria excogitat.

Illis autem cœlitus adduxit malum Saturnius.

Famem simul & pestem, pereunt autem populi,

Neq; mulieres pariunt, minuntur autem familię

Iouis cęlestis consilio, aliquando

Aut illorum ingentem exercitum perdidit, aut murum,

Aut naues in ponto Saturnius submergit atq; punit eos.

O reges agnoscite & ipsi

Iustitiam, prope enim inter homines dij

Entes, uident illos, qui iniquo iure

Se mutuo conferunt deos non curantes.

ET DIERV M LI. I.

Innumerabiles enim sunt in terra multos alente

Dij custodes hominum.

Qui obseruant iusta & iniusta facta

Aëre induti passim obambulantes super terram.

Iustitia autem est uirgo ex Ioue nata

Chara & reuerenda dijs qui cælum incolunt.

Et quando quis eam oblique lædit, probro afficiens

Satim apud Iouem patrem Saturnium sedens

Cōmemorat iniustā hominū mentē, donec ultus fuerit

Populus iniurias regum, qui noxia cogitantes

Alio deflectunt iudicia, oblique pronunciantes.

Hæc obseruantes reges corrigite sententias

Doniūori iniustorū aut iudiciorū omīno obliuiscamini,

sibi ipsi mala fabricatur uir alteri mala fabricans.

Malum autem consilium consultori pessimum.

Cum autem Iouis oculus omnia uideat & omnia ani-
maduertat.

Iustitię
descrip-
tio.

Deus o-
mnia cer-
nit,

Etiā hæc si uolet, intuetur, neq; eum latet

Quale iudicium ciuitas intus exerceat.

Porro nunc ego neq; inter homines iustus

Esse uellem, neq; meus filius, si malum esset iustū uirum

Esse, & si plus iuris iniustus haberet.

Sed non arbitror hæc facturum Iouē gaudentē fulmine.

O Perse tu hæc in animo pone tuo.

Et iustitiam exaudi uiolentię autē obliuiscere omnino.

Hanc. n. hominibus legem dedit Saturnius.

Piscibus & feris & auibus uolucris

Deuorare se mutuo quia ius non est in eis.

HESIODI OPERVM.

- Discrimē
inter ho-
mines &
bestias.** Hominiſbus autem dedit ius quod longe optimum
Est ſi quis. n. uelit iuſta concionari
Sciens huic diuitias dat late uidens Iupiter.
Qui autem uolens peierabit
Et mentietur iuſtitiam lædens inſanabiliter læſus eſt
Huius obſcurior poſteritas poſtea relinquetur
Viri autem iuſti poſteritas præſtantior erit
- Duplex
uia.** Tibi autem bene cupiens dicam, admodum ſtulte Perſe.
Turpitudinem facile eſt ſimul capere,
Breuis uia eſt & ualde prope habitat.
Dij autem poſuerunt ſudorem ante uirtutem.
Longa & ardua uia eſt ad ipſam,
Et aſpera primum, cum autem ad ſummum perueneris,
Facilis eſt poſtea, quanquam fuerat ante difficilis. }
- Tria ho-
minū ge-
nera.** Iſte autem optimus eſt qui per ſe omnia intelliget
Cogitans, quæ poſtea ad finem ſint meliora
Rurſus & ille bonus eſt qui bene monenti paruerit,
Qui autem neq; ſibi ſapit, neq; alium audire
In animo ſtatuit, iſ inuſilis uir eſt.
- Exhorta-
tio ad la-
borem.** Sed tu ſemper memor noſtri præcepti,
Labora Perſe diuinum genus, ut te fames
Fugiat, te autem amet coronata ceres
Veneranda, & tuum horreum impleat uictu.
- Fames ē
ignauie
comes.** Fames. n. ſemper comitatur ignauum.
Illum autem oderunt dij & homines, qui ocioſus
Vixerit fucis non caudatis ſimilis ingenio.
Qui apum laborem conſumunt ocioſi,
Deuorantes, placeat tibi ornare mediocria opera,

Vt tibi tempestiuo uictu impleantur horrea.

Ex operibus autem fiunt pecorosi & opulenti.

Et laborans multo charior dñs

Eris, & hominibus, ualde. n. oderunt ociosos.

Labor non est probrum, sed ignauia est probrum.

Si laboraueris, ociosus imitabitur te,

Ditescentem, diuitias aut & uirtus & gloria comitatur,

Deo autem similis fueris, & laborare melius est

Si ab alienis facultatibus stultum animum

Ad laborem conuertens, cures uictum ut iubeo,

Pudor non bonus uirum egentem tenet.

Pudor autem uiros & ualde lædit & ualde iuuat,

Pudor ad paupertatem, confidentia aut ad diuitias.

Facultates aut non raptæ diuinitus datæ multo meliores.

Si. n. aliquis manibus & uiolētia magnas diuitias rapiat

Aut lingua prædetur, qualia multa

Fiunt quando lucrum mentem deceperit

Hominum, pudorem autem impudentia comitatur.

Facileq; eum obscurant dñj, minuuntur autem familiae

Illi uiro, breui autem tempore diuitiæ adsunt.

Aequale delictum est supplicem & hospitem lædere,

Qui fratris sui lectum ascenderit

Secreti cubilis coniugis indigna faciens.

Quiq; malo consilio iniuriam facit orphanis,

Quiq; parentem senem, in malo limine senectæ,

Probris afficit, asperis perstringens uerbis.

Huic Iupiter ipse irascitur tandem,

Pro operibus iniustis malam addit retributionem.

Collatio
laboris
& ocij.

diuitiæ co
mitantur
laborem

Duplex
pudor

Audacia.

Diuitiæ

Pauper-
tas.

Supplices
Hospites

Orphanis
Parentes

HESIODI OPERVM

- Sed** tu ab his omnino abstineas temerarium animum,
Sacrificia Pro uiribus autem fac sacrificia dijs
 Caste & pure, splendoras hostias accende,
 Aliquando libationibus mactationibusq; placa.
- Orādum** Quando uadis cubitum, & quando sacra lux uenerit,
 esse. Vt propiciū cor & animum habeant.
 Vt aliorum emas hæreditatem, non tuam alius
- Amici.** Amicum ad conuiuium inuita, & inimicum omitte
Inimici. Hunc autem maxime uoca qui prope te habitat.
 Si. n. necessitas quædam domestica inciderit
- Cognati.** Vicini incincti adcurrunt, cognati autem cinguntur.
Vicini. Damnum malus uicinus, q̃ bonus magnum commodū.
 Consecutus est honorem, qui nactus est bonum uicinū.
 Neq; bos perierit nisi uicinus malus fuerit.
- Mutuū:** Cum acceperis mutuo à uicino, reddas
 Eadem mensura & uberiore si possis
 Vt indigens & in posterum uictum inuenias
- Lucrum.** Ne mala lucra quæras, mala lucra æqualia damnis,
Damnū. Amantem redama, & accedentem accede.
- Gratitu-** Et da ei qui dederit, & ne des ei qui non dederit.
do. Datori quidem aliquis dat, non danti nemo dat
- Donatio.** Donatio bona, rapina autem mala & perniciofa est,
Rapina. Vir. n. qui uolens, quamuis magnum quiddam dederit.
 Gaudet donando & delectatur in animo,
 Qui autem rapit, impudentiæ obtemperans,
Sedulitas Licet paruum illud sit, tamen contristat animum,
 & assidu
 itas. Si paruum paruo addideris
 Et crebro id facias, statim & hoc magnum fuerit.

ET DIERV M. LI. I.

Qui ad id quod adest fert, is effugiet atram famem,
Quod aut non est domi repositum, uirū sollicitū habet.
Domi melius esse, quoniam noxium foris esse,
Bonum est de præsenti capere, nocet autem animo
Petere de absenti, quæ te cogitare iubeo.
Ex incipiente uase & desinente largius sumas.
In medio comparcas, odiosa. n. infundo parsimonia,
Merces autem charo uiro constituta sufficiens sit.
Et cum fratre ridens, testem adhibeas.
Credulitas simul & diffidentiae perdiderunt uiros,
Ne autem mulier ornans nates te decipiat.
Blanda garriens tuum scrutans horreum,
Qui mulieri confidit, confidit latronibus.
Unigenitus autem filius seruet paternam domum
Pascendo, sic diuitiae crescent in ædibus.
Senex autem moriaris alium filium relinquens,
“ Facile autē pluribus dederit Iupiter immensas diuitias,
“ Plurimum maior exercitatio, & maior accessio.
Si tibi diuitias animus expetit in præcordiis suis,
Sic facito, sis assiduus in opere tuo.

Parsimo
nia.

Merces
soluenda
est merce
narijs.

Fides.
Perfidia;

Pluribus
plura dat
deus.

Assidu-
tas.

LIBER SECVNDVS.

Leiadibus Atlante genitis, orientibus
Incipe messem, arationē aut occidētibz.
Quæ noctes & dies quadraginta
Latent, rursus autem dum circunvolui-
tur annus

Quo tpe
sit arādū,
serendū,
ac metendū.

Apparent, primum cum acuitur ferrum,

HESIODI OPERVM.

Illa camporum est lex, & ijs qui prope mare

Habitant, quiq; concauas ualles

Procul ab æstu ante mari, in pingui solo

Habitant. nudus sere, nudus ara

Nudus metito si tempestiue omnia uis,

Curare opera cereris, ut tibi singula

Tempestiue crescant, ne aliquando interea indigens

Mendices ad alienas domos, & nihil efficias.

Sicut & nunc ad me uenisti, ego uero tibi non addam

Neque mutuo tibi dabo, fac stulte Perse,

Homo ē Illa opera, quæ hominibus dñi præceperunt

ponditus Ne aliquando cum liberis & uxore, animo dolens

ad laborandum. Quæras uictum apud uicinos, illi autem negligant te.

Bis enim & ter fortasse consequeris, si aut adhuc doleas

Nihil impetrabis, tu autem inania multa dices.

Inutilis erit uerborum lex, sed te iubeo

Cogitare debiti solutionem, famisq; fugam.

Quæ sint Domum primum & uxorem, & bouem aratorem,

rustico ne Ancillam innuptam quæ boues sequatur.

cessaria. Vtensilia autem domi omnia apta facias.

Ne tu petas ab alio, ille autem neget, tu autem careas

Tempus autem præterit, & minuitur opus.

Ne autem differas in crastinum & in perendinum.

Non esse Non enim ignauus uir implet horreum,

pro crasti Necq; procrastinator, assiduitas autem opus auget

nandum. Semper autem cunctator uir cum damnis luctatur.

Quando maxima uis acris solis desinit

Æstus sudorifici, in Autumno ualde pluyente

ET DIERV MLII.

Ioue, mutatur corpus humanum

Multo leuius, tunc. n. Sirius

Exiguo tempore supra caput hōminū fato obnoxiorū,

Vadit interdiu, magis autem nocte fruitur.

Quum sylua secta ferro, non putrescit.

Fundit autem folia ad terram, & quādo abijcit frondes. Quo tpe
ligna sine
cedenda :

Tum memineris materiam idoneam secare,

Mortarium triū pedum secato, pistillū trium cubitorū,

Axem septem pedum, ualde .n. congruus est.

Si autē secueris octo pedū possis ab illo malleū scindere.

Et secato trium spithamarum hapsidem pro curru habere decem palmos.

Præterea multa curua ligna, & feras dētale ubicunq; in

Domum, in monte, aut in agro quærens, (ueneris

Illignum quod bobus ad arandum firmissimum est.

Postquam Cereris famulus, Buræ infixum,

Clauis adaptauerit temoni,

Duo autem aratra domi habeas, Duo ara-
tra.

Quæ habeant bonum dentale, sic .n. melius est,

Si. n. alterum fregeris, alterum bobus imponas.

Temones ex lauro & ulmo non corrumpuntur,

Ex quercu fac burim, & dētale ex illice, boues aut nouē Boues no
uennes.

Masculos cōpara, horū. n. robur nō est fragile, (nes

Si modo adoleuerint, idonei sunt ad laborandum,

Nisi in sulco pugnantes laborando aratrum.

Fregerint, & opus inutile reliquerint.

Hos autem inuenis quadragenarius sequatur,

Panem coenans quadrifidum octo morsuum, Minister
quadrage
narius.

HESIODI OPERVM

Qui diligenter curans opus, rectum sulcū agat.

Non respiciens post æquales sed in opere

Animum habens, qui uero eo iunior, non est bonus

Ad spargendum semina, & ad uitandum intempesti-
uam sationem.

Iunior, n. uir ardet desiderio sodalium.

Cogita autem quum uocem gruis audiueris

Grus
suo clau-
gore indi-
cat tēpus
arandi.

Alte ex nubibus annalia clangentis

Quæ arationis signum adfert & hyemis tempus

Indicat pluuię, mordet autem cor uiri non habētis boues

Tunc pascere nigros boues intus entes.

Facile n. est uerbum dicere, boues da & currum.

Facile autem recusare, opera adsunt bobus.

Cogitat uir sapiens facere currum

stultus nescit hoc, centum ligna currus

Horum antè, curam habere, doni reponendo.

Cum igitur aratio primum hominibus apparuerit

Tunc properetis tu ipse simul & famuli

Qualis
terra sit
aranda.

Siccam & humidam arare ipse arationis

Mane admodum festinans ut impleātur arua

In uere uerte, æstate iterata non te decipiet.

Qñ &
quoties
arādum

Noualem sere adhuc leuem terram

Noualis depellit execrationes & demulcet pueros

Supplica Ioui terrestri, & castæ Cereri.

Onera maturis frugibus facellum Cereris

Modus
arandi.

Incipiens arare, cum extremum stiuæ

Mauu tenens uirga bona boum terga attingere poteris

Occatio, Quernum tēmōnem trahentium fune, paruus autē a tergo

ET DIERV M LI. II.

Famulus habens ligonem, negocium auibus facessat
 Semina occultans. Diligentia est optima.
 Hominibus, negligentia autem pessima.
 Sic spicæ, uberrate nutabunt ad terram.
 Si finem ipse postremo Iupiter bonum dederit,
 Tunc abigas ex uasis araneas, & sperote
 Gauisurum ubi inueneris uictum intus entem.
 Lætus autem peruenies ad canum uer, neq; ad alios
 Respicias, & alius uir indigebit opera tua.
 Sin autem in solstitio hyberno araueris terram sacrā
 Sedens metes, parum manu tenens,
 E diuerso ligans puluerulentus, non ualde gaudens,
 Portabis autem in calathō, pauci uero te æmulabuntur.
 Alias autem alia Iouis mens ægidem tenentis.
 Hominibus autem difficilis est intellectu.
 Porro si sero araueris, poterit tibi esse remedium
 Quam primum cuculus cuculat in ramis quercus
 Atq; delectat homines super immensam terram.
 Tunc Iupiter pluat tribus diebus, neq; desinat,
 Non superans bouis uestigium, neq; minus.
 Sic, qui sero arat tempestiue aranti æqualis fit.
 In animo autem bene omnia obserua, neq; te fallat
 Neq; uer exoriens canum, neq; tempestiuus imber
 Ito ad æneam sedem, & ad conuenticulum,
 Tempore hyberno, quando frigus uiros cohercens
 Detinet, tunc sedulus uir domum auget.
 Ne te sæuæ hyemis difficultas depræhendat
 Cū paupertate, & exili manu tumefactū pedē præmas.

Sententia
 prouerbi
 2^{is}.

Araneæ
 propellen
 de.

Nemo no
 uit arca-
 na dei.
 Quō sit
 medendū
 serg arati
 oni.

Ocium et
 egestas
 pariūt in-
 finita ma
 la.

HESIODI OPERVM,

Multa autem ignauus uir inanem spem expectans,

Carens uictu mala cogitat.

Non spes bona tenet egentem uirum

Sedentem in conuenticulo, cui uictus sufficiens non fuerit.

Ostende autem famulis æstate adhuc media emte.

Sententia Non semper erit æstas, facite nidos

prouerbi- Mensẽm brunalem malos dies omnes qui excoriat boues

alis.

Hũc uitate & glacies quæ super terram.

Longior Spirate Borea molestæ sunt.

hyemis

descri-

ptio.

Qui per Thraciam equestrem super latum mare

Spirans concitatur, mugit autem terra & sylua

Multas autem quercus altas, abietesq; crassas

In uallibus mōtis prosternit in terram multos alentem

Irruens, & tota tunc resonat ingens sylua

Feræ horrent, quarum etiam cutis tecta est uillis

Tamen hæ horrent & caudam subter pudenda ponunt

Frigidus ens uentus perflat quanquam habeant hirsu-

ta pectora.

Et per pellem bouis it, neq; cum arcet

Capræ

sunt ob-

noxie fri-

gori.

Et per capram tectam pilis transit, oues autem non

Quia ipsarum pili sunt densi, non penetrat

Visuenti Boreæ, incuruum uero senem facit

Et tenerum corpus uirginis non perflat

Quia intra domum apud Charam matrem manet,

Nondum sciens opera aureæ Veneris.

Et lota tenerum corpus & pingui oleo

Vincta, noctu cubat intra domum,

Tempore hyberno quando polypus suum pedem fugit

ET DIERVM LI. II.

In gelida domo & in loco tristi

Non enim sol ei monstrat tendere ad pabulum

Sed supra cœruleorum hominum populum urbemq;

Versatur, breui tempore apparet Græcis.

Et tunc bestię cornute & nō cornutę habitātes in syluis.

Misere stridentes dentibus per syluas profundas

Fugiunt & passim omnibus hoc curę est.

Quę tecta quærentes habent latebras densas

Et glabras petras, tunc tripedi homini sunt similes,

Cuius caput fractum est super tergum & in terram intur-

etur.

Huic similes eunt uitantes niuem candidam

Et tunc indue munimentum corporis sicut iubeo.

Molle pallium, & talarem tunicam

In modico autem stamine multam lanam intexe.

Hanc indue, ut pili tibi quiescant,

Necq; erecti rigeant necq; horreant in corpore.

Circa autem pedes calceos bouis fortiter occisi

Aptos liga, pilis intus condensans

Primogenitorū hœdorū qñ frigus tēpestiuū uenerit.

Consue pelles neruo bouis, ut super tergum

Pluuię circundes de pulsionem, super autem caput

Pileum habeas elaboratum, ne auriculę malidę fiant,

Aurora enim frigida est borea cadente.

Matutinus autem super terram à cœlo stellato

Aër ferens triticum, extēditur propter labores beatorū, Aër.

Qui hauriens ex fluminibus semper fluentibus

Alte supra terram eleuatus uēti procella,

Polypus
frigoris
impaties.
Aethio-
pes ceru-
lei.

Homo ē
animal
primum
quadru-
pes, dein-
de bipes,
postremo
tripēs.

Vestitus
hymalis

Ventus.

HESIODI OPERVM.

Aliàs mutatur in pluuiam aliàs in uentum,
 Densas nubes Thracio Borea impellente.
 Hunc præuortens opere perfecto, domum redeas
 Ne quando coelitus caliginosa nubes tegat.
 Corpusq; madidum faciat, & uestes madefaciat.
 Sed uitato iste. n. mensis est difficillimus
 Hybernus, grauis ouibus & grauis hominibus,
 Tunc dimidium bobus, homini autem amplius adsit
 Pabuli, longæ. n. noctes sunt.
 Hæc obseruans perfectum in annum,
 Aequato dies & noctes, donec rursus
 Terra omnium mater uariâs fruges proferat.
 Cum post solstitium solis,
 Sexaginta dies hybernos perfecerit Iupiter, tunc stella
 Arcturus relinquens sacrum fluctum Oceani.
 Primum apparens oritur initio noctis,
 Post hunc uenit hirundo Pandionis mane canens.
 In lucem uenit hominibus, inchoato initio ueris.
 Quam præueniens, uites amputato, sic. n. melius,
 Sed quâdo testudo domi porta à terra p. plâtas ascēderit
 Pleiades fugiens, tunc nō amplius fodiendæ sunt uineæ,
 Sed falces acue, & exuscita famulos,
 Fuge autem umbrosa loca, & somnum ad aurorâ usq;
 Tempore messis, quando sol corpus arefacit.
 Tunc propera, & domum fruges congrega.
 Mane surgens, ut tibi uictus sufficiens sit,
 Aurora. n. sortitur tertiam partem operis,
 Aurora apparens multos homines collocat in uiam,

Tempe-
stas uitan-
da.

Victus
hyemalis

Terra om-
nium ma-
ter.

Veris de-
scriptio.

Qñ uites
amputan-
dæ.

Auroræ
commo-
ditates.

ET DIERV M. LI. II.

Et imponit multis bobus iuga.

Quando carduus floret & canora cicada,

Sedens in arbore, canoram fundit cantionem,

Frequenter sub alis, æstatis laboriosæ tempore:

Tunc capræ pinguissimæ sunt, & uinum optimum,

Salacissimæ uero mulieres, & uiri imbecillimi

Sunt, quoniam caput & genua Sirius debilitat.

Siccum autem corpus propter æstum, sed tunc

Sit petrosa umbra, & uinum Thracium.

Et sit libum lacteum, & lac caprarum extinctarum,

Et caro bouis syluam pascentis, nondum enixæ,

Et hœdorum tenerorum, præterea nigrum uinum bibe

In umbra sedens, saturatus cibo,

Versus temperatum uentum uertens faciem,

Et uersus fontem perpetuo scaturientem, & liquidum.

Ter tantum aquæ fundas quartam aut partem uini.

Impera seruis sacras Cereris fruges

Terere, quando primum apparet robur Orionis

In loco aprico, & in area rotunda.

Et uide ut bene reponantur in uasis, sed postquam

Omnem uictum reposueris curatum, intra domum.

Fac habeas famulū carētē domo, & ancillā carētē liberis

Quærere te iubeo, ancilla. n. est molesta q̄ habet liberos,

Et pasce canem serratis dentibus, & ne parce cibo.

Ne uir dormiens interdiu auferat res tuas,

Importa fœnum & paleas, ut sit

Bobus & mulis pabulum, sed deinde

Recrea famulis chara genua, & boues solue.

Æstiu
solstitij
descrip-
tio.

Canicula
stella ui-
ros debi-
les, mulie-
res sala-
ces reddit
Victus
æstiuialis.

Vinum
aqua di-
luendum.

Præceptū
de tritura

Famulus
carens do-
mo.

Ancilla
carens li-
beris.

Canis alē
dus pro-
pter furē.
Labor ē
remitten-
dus.

HESIODI OPERVM.

Tempus
vindemi-
andi.

Quando autem Orion & Sirius in medium cæli
Venerit, Arcturum aut aspexerit aurora roseis digitis,
O Perse tunc decerpe omnes botros domum.
Expone autem soli decem dies & decem noctes,
Et quinque dies obumbra, sexto in uasa haurito,
Munera bacchi loti, sed postquam
Pleiades, hyades, roburque Orionis
Occiderint, tunc arationis memor esto
Tempestiuæ, annus autem in terra sit integer.

Idoneum
tempus na-
uigandi.

Quod si teneris desiderio nauigationis,
Quando Pleiades, ingens robur Orionis
Fugientes, cadunt in caliginosum pontum.
Tunc uenti sunt impetuosissimi.

Tempus
arandi.

Et tunc non amplius naues habeto in uinoso mari.
Terram autem memineris exercere, sicut tibi præcipio,
Nauem aut trahas ad continentem, & cõdensa lapidibus.

Sentina
exhauri-
enda.

Vt undique arceant uim humidam uentorum spirantium,
Sentinam exhauriens, ut ne Iouis imber putrefaciat.
Instrumenta autem congrua repone domi
Eleganter componens alas nauis euntis per mare,
Clauum fabrefactum super fumum suspende,
Expecta autem tempestiuam nauigationem donec uenerit
Et tunc nauem celerem in mare trahe, & in ea onus

Ab exem-
plo patris

Paratum colloca, ut domum reportes lucrum.
Sicut meus pater & tuus, stulte Perse
Nauigabat nauibus, cum egeret bono uictu,
Qui aliquando huc uenit, faciens iter per magnum mare,
Relinquens Cumam Acolicam, in nigra nauis,

ET DIERVM LN IN

Non fugiens diuitias neque opes, neque facultates,
 Sed malam paupertatem quam Iupiter hominibus dat.
 Habitauit autem prope Heliconem in misero pago
 Ascra, hyeme mala, æstate aut molesta & nuncq̃ bona.
 Tu autem Perse memineris operum
 Tempestiuorum omnium, de nauigatione aut maxime
 Nauem paruum laudato, magnæ impone onera.
 Maius quidem onus, maius autem lucrū supra lucrum
 Erit, si modo uenti malas abstinerint procellas,
 Quando ad mercaturam adiungens animum anxium,
 Volueris debita effugere & importunam famem.
 Ostendam tibi mensuram sonantis maris.
 Et si non sum nauigationis peritus, neq̃ nauium.
 Nunquam enim nauigauī latum mare.
 Nisi in Eubæam ex Aulide, ubi aliquando Achiui
 Expectantes tempestatem, magnū collegerunt exercitū,
 Ex sacra Græcia, aduersus Troiā habētē formosas puellas.
 Huc ego, propter certamina bellicosi Amphidamatis,
 Chalcidem nauigauī, multa prædeliberata
 Certamina instituerunt magnanimi iuuenes, ibi aiome
 Carmine uicisse, & abstulisse auritum tripodem,
 Quem quidem Musis Heliconi adibus consecraui.
 Vbi primum canoris fecerunt ingredi carminibus.
 Non habeo maiorē experiētiā nauīū multos clauos ha
 Sed tamen dicam mentē Iouis Aegiochi (bentiū.
 Musæ .n. docuerunt me canere diuinum carmen.
 Dies quinquaginta post solstitium æstium,
 Sub extremam æstatem laboribus accommodatam.

Ascra He
 siodi pa-
 tria.

Collatio
 magnæ et
 paræ na-
 uis.

Mercato
 ribus na-
 uigandū.

Hesiodi
 nauigatio

Certamē
 poëticum
 in Eubœa

Hesiodus
 uictor.

Victoriæ
 præmiū.

Poëtæ di-
 uinitus do-
 ctū.

Æstiuæ
 nauigatio
 tura.

HESIODI OPERVM

Tempestiua est hominibus nauigatio, neque nauem
Fregeris, neque uiros perdiderit mare,
Nisi dedita opera Neptunus concutiens terram,
Aut Iupiter deorum rex, uelit perdere.

Deus est In his enim finis est similiter bonorum & malorum
finis bo-
norum et Tunc autem temperatae auræ & pontus innoxius
malorū. Quietus, tunc nauem celerem uentis committens.
Trahe in mare, onus autem omne dispone.

Tempe- Festina autem quam celerrime rursus domum redire.
stius rede-
undum ē Ne expectes nouum uinum, neque autumnalē imbrem
domum. Atque hyemem aduenientem grauesq; flatus Noti,
Qui concitat mare, sequens Iouis imbrem
Copiosum autumnalem, & pontum reddit sæuum

Vernana Alia autem est uerna nauigatio hominibus,
uigatio
pículosa. Cum primum cornix incedens tanta
Vestigia facit, quanta folia homini apparent
In summa ficu tunc mare est innauigabile

¶ Hippocrates hūc locum imitatus esse uidetur lib. sexto
epidimiarū. Sic em̄ ait. Autumnus phthísicis malus, ma-
lū & uer, qñ ficus folia Cornicis pedibus similia fuerint

Verna autem hæc est nauigatio, equidem eam non
Laudo, non enim meo animo grata est.
Periculosa, ægre effugeris malum, sed hæc
Homines faciunt, stulticia mentis
Pecunia enim anima est miseris mortalibus.

Homines Miserum est autem mori in fluctibus. sed te iubeo
pluris faci Deliberare hæc omnia in animo, sicut tibi consulo
unt pecu-
niam quā Ne in nauibus cauis uniuersum uictum imponas
animam. sed plura relinque domi, & minorem partem impone

ET DIERV M. LI. II.

Miserū est inter fluctus maris incidere in periculū
Malū etiā est si in currum nimis uiolentum onus tollens
Axem fregeris, onera autem corrumpantur.
Mediocritatē serua, occasio aut in oībus est optima.
Tempestiue uxorem tuam ducas ad tuam domum
Neque triginta annis multum deficiens
Neq; superans multum, istæ nuptiæ sunt tēpestiue
Vxor aut xiiij. annorū sit, decimoquinto aut nubat.
Ducito aut uirginem, ut honestos mores doceas
Ducito maxime hanc, quæ habitat prope te
Omnia circumspectans ne ducas delicias uicinis.
Nihil enim uir acquirat melius bona uxore.
Mala autem muliere nihil est horribilius,
Commessatrice quæ uirum quamuis fortem entem
Inflamat sine face, & tradit eum crudæ senectæ,
Bene autem deorum rationem habeas
Neque fratri æqualem facias socium
Si feceris ne eum prior malo afficias
Neque simules linguæ gratiam, si uero inceperis
Aut uerbum aliquod dicens infestū, siue etiā faciēs.
Bis totidem puniri memento, si autem rursus
Redit in amicitiam, & poenam uult sustinere
Recipe, miser enim uir amicum alias alium
Facit, tuam autem mentem non coarguat uultus.
Ne uoceris nimis multorū hospes, neq; nullius hospes
Neque malorum socius, neque bonorum cōuiciator
Neq; unquā noxiā paupertatē, cōsumentē animū, uiro
Sustineas exprobrare, deorum donum immortalium.

Non oī
merces in
discrimen
adducen-
das.
Medio-
cricas.
Occasio .
Quando
& quō sit
contrahē
dum ma-
trimoniū

Collatio
bonæ &
malæ uxo-
ris.

Diuinus
cultus.
Sanguis
cōiun-
ctio.

Mutuas
offensas
ex animo
esse cōdo-
nandas.

Pauper-
tas nemi-
ni expro-
branda.
pauper-
tas enim
est donū
dei.

HESIODI OPERVM.

Linguae Thesaurus in hominib. optimus

Linguae thesaurus optimus. Multorum conuiuium minuit sumptus.	Parcae, summa gratia cunctis secundum mensuram. Si autem male dixeris ipse fortasse peius audies. Neque grauatim accedas conuiuium multorum hospitum Ex communi plurima gratia, sumptusque exiguus Nunquam in aurora libato Iouis nigrum uinum
Sacra re- uerenter esse tra- ctanda. Honesti & magni uiri reue- renter tra- ctandi.	Manibus illotis, neque alijs dijs Neque enim exaudiunt, respuunt autem preces Neque erectus mingas aduersus solem, Sed postquam occiderit sol memento usque ad orientem, Neque in uia neque extra uiam palam mingas Neque nudatus, noctes sunt deorum. Sedens autem diuinus uir & prudens Aut incedens ad parietem stabuli bene septi Neque pudicae generationi adhibitus, intra domum
Vbi & quoniam congre- diendum sit cum uxore;	Foco propius appareas, sed uitato. Neque ab ominosa sepultura reuersus Semina progeniem, sed a conuiuiis deorum, Neque unquam iugium fluuiorum limpidam aquam Pedibus transi priusquam precatus fueris, aspiciens pulchra flueta Manus lauans aqua liquida & alba.
Supersti- ciosum. Non esse ungues per- cidendos in conuiuiis Supersti- ciosum. Carmen puerbia- le.	Qui autem fluuium transferit, malitia quadam manibus illotis Huic dii succensent, & damna dant postea. Neque a manu in hilari conuiuiis deorum, Siccum a uiridi refeca nigro ferro. Nunquam lagenam pone super craterem Bibentium, perniciosum enim in eo fatum est Neque domum faciens imperfectam relinque,

ET DIERVMLI. II.

Ne insidens garrula cornix cornicetur.
 Neque ex ollis non sacrificatis cibum
 Capias, neque laueris, quoniam in his etiam noxa est
 Neque super aras sedeto, non enim decet
 Puerum duodecim annorum, quia uirum inertem facit.
 Neque duodecim mensium, æquale enim hoc est
 Neque nudes corpus in balneo muliebri
 Vir, perniciose progressu temporis est ob hoc
 Poena, neque in sacrificia accensa incidens
 Irrideas ignota deus enim ægre fert ista.
 Neque unquam in cursu fluuiorum in mare fluctium
 Neque in fontes minge, ualde hoc uita.
 Neque exonera uentrem, hoc enim nihilo melius est
 Sic fac, grauem autem hominum effuge famam.
 Fama enim mala est, facile excitatur
 Admodum moleste autem fertur, difficile potest elui.
 Fama autem nulla omnino perit, quam multi
 Populi diuulgant, dea quædam & ipsa est.

DIES HESIODI.

Dies autem ex Ioue obseruans bene secundum ordinem
 Præcipe famulis trigessimum diem mensis optimum
 Ad inspiciendum opera, & demersum ad distribuendum
 Quando ueritatem populi iudicantes agunt.
 Dies enim sunt à Ioue consulto
 Primum, primus & quartus & septimus sunt sacri dies
 Illo enim die Iatona peperit Apollinem.
 Octauus nouusque duo dies mensis,
 Admodum utilis ad perficienda humana opera

Orandum
 est prius
 quæ edas.

Abstinen-
 dum a bal-
 neo mulie-
 ebri.
 Non esse
 irridendas
 ceremonias.
 Non esse
 meiendum
 neque cacandum
 in
 fontibus.
 Malam
 famam esse
 uitandam.
 Fama est
 dea.

Dierum
 discrimi-
 na,

Natalici-
 us dies
 Apollinis

HESIODI OPERVM,

Vndecimus duodecimusq; ambo sunt boni.

Duodecimus autem undecimo longo accommodatior est,

Siue tondendis ouibus, siue metendis lætis segetibus.

Illo. n. die araneus in aëre pendens net stamina.

Die audacto, & quando peritus cumulum metit,

Hoc die relam statuatur mulier, & proponat opus.

Mensis autem inchoati decimum tertium uitato.

Sationem incipe, fouendis plantis est idoneus.

Sextus autem medius admodum inutilis est plantis,

Viris gignendis optimus, puellæ non est utilis,

Necq; gignendæ, necq; nuptiis contrahendis,

Neque primus necq; sextus puellæ gignendæ

Aptus, sed hœdis castradis & gregibus pecudū dies bonus,

Bonus est gignendis uiris, amat conuicia dicere,

Mendaciaq; & blandos sermones, & occulta colloquia,

Mensis autem octauo, caprum & bouem mugientem

Castra, duodecimo autem mulos laboriosos,

In magno autem uigesimo pleno die, sapientem uirum

Gigne, est. n. admodum bonæ indolis.

Decimus autem est bonus gignendis maribus, decimusquar-

Medius, hoc etiā oues & boues curuipedes (rus puellæ

Et canem & mulos laboriosos,

Manfuefacito ad manum ponens, fac autem

Vt quartum uites exeuntis & inchoati mensis,

Ad cruciandos animos ad modum idoneus dies

In quarto mensis duc uxorem ad tuas ædes,

Auguria diiudicans quæ ad hanc rem sunt optima.

Quintos autem uita, quoniam difficiles sunt & graues,

ET DIERV M LI. II.

In quinto. n. aiunt furias circumire.

Punientes periuriū, quod malū contentio peperit p̄fidia.

Medio autem septimo Cereris sacras fruges,

Diligenter admodum inspiciens in rotunda area

Disijce, lignifeca cædito Thalamis apta ligna

Naualia multa, quæq; nauibus apta sunt

Quarto die incipe naues hiantes conglutinare.

Nouus autem medius post meridiem felix dies est.

Primus autem nonus omnino innoxius est hominibus,

Bonus quidem, plantando, & generando

Viro & mulieri & nunquam malus est dies

Pauci aut rursus sciunt tertium nonum mēsis optimum,

Aperi Dolium, & sub iugum pone collum,

Bobus & mulis & equis uelocibus.

Nauem clauatam celerem in cæruleum mare

Trahe, pauci uera sciunt.

Quarto autem aperi dolium, præ alijs facer dies est.

Medius, pauci rursus post uigesimalium mensis optimum

Aurora existente, post meridiem deterior est.

Hæ dies sunt mortalibus magnum commodum,

Aliæ autem promiscuæ, inanes, nihil ferentes

Alius aliam laudat, pauci autem sciunt.

Interdum nouerca est quandoq; mater,

Horum felix & beatus qui hæc omnia

Sciens operatus fuerit inculpatus dñs,

Auguria dijudicans, & præuaricationes uitans.

Valde p
dest obser
uare die-
rū disci-
mina.

FINIS.

ΜΕΜΝΩ Ο ΑΠΙΣΤΩ.